

Pan-európske prevádzkové smernice, Lisabon 1998

PRÍLOHA 4 k technickému dokumentu

Tretia Pan-európska ministerská konferencia o ochrane lesov v Európe, ktorá sa konala v Lisabone v dňoch 2. - 4. júna 1998, deklarovala záväzok podporiť nezáväzné Pan-európske prevádzkové smernice pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov. Tieto Pan-európske prevádzkové smernice boli už predtým prijaté na Piatom prípravnom stretnutí expertov, ktoré predchádzalo vlastnej Lisabonskej konferencii o ochrane lesov v Európe. Toto stretnutie sa konalo v Ženeve v dňoch 27. - 29. apríla 1998 a dokument bol prijatý pod nasledovným názvom:

PAN-EURÓPSKE PREVÁDZKOVÉ SMERNICE PRE TRVALO UDRŽATEĽNÉ OBHOSPODAROVANIE LESOV

Tieto Prevádzkové smernice predstavujú všeobecný rámec odporúčaní, ktoré môžu byť používané na báze dobrovoľnosti a ako doplnok k národným a/alebo regionálnym nástrojom pre ďalšiu podporu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov priamo v teréne, čiže v lesných oblastiach Európy.

Prijaté na úrovni expertov

Fifth Expert Level Preparatory Meeting of the Lisbon

Conference on the Protection of Forests in Europe

27-29 April, 1998, Geneva Switzerland

Obsah

1. Úvod
2. Potenciálne využitie Pan-európskych prevádzkových smerníc
3. Pan-európske prevádzkové smernice pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov
  - Kritérium 1: Zachovanie a primeraný rozvoj lesných zdrojov a ich príspevku do globálneho kolobehu uhlíka
  - Kritérium 2: Zachovanie zdravia a vitality lesných ekosystémov
  - Kritérium 3: Zachovanie a podpora produkčnej funkcie lesov (drevné aj nedrevné produkty)
  - Kritérium 4: Zachovanie, ochrana a primeraný rozvoj biologickej diverzity lesných ekosystémov
  - Kritérium 5: Zachovanie a primeraný rozvoj ochranných funkcií lesov (najmä pôdoochrannej a vodochrannej)
  - Kritérium 6: Zachovanie ostatných sociálno-ekonomických funkcií a podmienok

1. Úvod

Lesy v Európe rastú v rozmanitých ekologických podmienkach od severských lesov až po Stredomorské, od vysokohorských až po nížinné. Tieto lesy boli sú ovplyvňované ľudskou kolonizáciou a aktivitami už po stáročia. V niektorých krajinách predstavujú umelo vysádzané lesy významný podiel z ich celkového objemu lesných zdrojov. Pre lesné hospodárstvo väčšiny európskych krajín je charakteristický veľký podiel malých súkromných rozdrobených, na farmy viazaných vlastníckych štruktúr. V iných krajinách naopak nájdeme aj veľký podiel lesov vo verejnom vlastníctve a vo vlastníctve súkromných lesných podnikov.

Obhospodarovanie lesov sa uskutočňuje v rámci jasne stanovených vlastníckych práv a s dlhou históriou existencie národných/regionálnych zákonov a vyhlášok presadzujúcich princípy dlhodobého plánovania. Možno teda povedať, že myšlienka trvalej udržateľnosti má v európskom lesníctve dlhú tradíciu. Význam pojmu “trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov” však prechádzal vývojom podmieneným meniacimi sa potrebami spoločnosti. Pôvodne bola trvalá udržateľnosť v lesnom hospodárstve chápaná najmä ako trvalý výnos dreva, čím sa spoločnosť chcela vysporiadať z historicky podmieneným nedostatkom tejto suroviny. Postupne však začal narastať aj význam ostatných funkcií lesa čo sa časom odrazilo aj v lesníckom plánovaní a obhospodarovaní lesov. Počas 80-tych rokov problém zhoršovania stavu lesov v celej Európe viedol k zvyšujúcemu sa povedomiu širokej verejnosti o ekonomických, ekologických, sociálnych a kultúrnych hodnotách lesov. V súčasnosti sú už mnohé významné aspekty trvalo udržateľného obhospodarovania lesov pokryté národnými a/alebo regionálnymi zákonmi a vyhláškami a sú už predmetom pravidelného monitoringu.

Vôľa aj na politickej úrovni zosúladiť ochranu európskych lesov a rozvíjať ich trvalo udržateľné obhospodarovanie vyústila do Prvej ministerskej konferencie o ochrane lesov v Európe konanej v Štrasburgu v r. 1990. Na Druhej ministerskej konferencii, konanej v Helsinkách v r. 1993, ministri zodpovední za lesné hospodárstvo v Európe prijali medzinárodne uznávané UNCED Forest Principles. Ďalším ich krokom v historickom kontexte koncepcie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov bolo prijatie (mediiným) aj Rezolúcie H1 “Všeobecné smernice pre trvalo udržateľné obhospodarovanie európskych lesov” a rezolúcie H2 “Všeobecné smernice pre zachovanie biodiverzity európskych lesov.” Tieto Všeobecné smernice predstavujú politický záväzok signatárskych štátov Helsinských rezolúcií a formulujú základný politický smer a dlhodobý cieľ európskeho lesníctva – uspokojiť požiadavky vyplývajúce z tlaku na európske lesy poskytovať mnohoraké produkty a úžitky/služby spôsobom, ktorý je v súlade s ich trvalo udržateľným obhospodarovaním ako aj s požiadavkami na ochranu a rozvoj ich biologickej diverzity.

V Rezolúcii H1 bola stanovená aj nová jednotná definícia “trvalo udržateľného obhospodarovania lesov”:

“správa a užívanie lesov a lesnej pôdy spôsobom a v rozsahu, ktorý udržiava ich biodiverzitu, produktivnosť, schopnosť obnovy, vitalitu a ich potenciál plniť, teraz aj v budúcnosti, zodpovedajúce ekologické, ekonomické a sociálne funkcie nielen na miestnej ale aj národnej a globálnej úrovni a to bez negatívneho dopadu na ostatné ekosystémy”.

Pre ďalšie rozpracovanie a zavedenie Všeobecných smerníc do praxe bol, v rámci Následného procesu Helsinskej Ministerskej konferencie, na úrovni expertov prijatý pre národnú úroveň rozpracovaný dokument nazvaný Pan-európske kritériá a indikátory. Tieto kritériá a indikátory predstavujú akýsi politický nástroj na hodnotenie a dokumentovanie dosiahnutého pokroku v zavádzaní princípov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov do praxe nielen v jednotlivých krajinách Európy ale aj v Európe ako celku, tak ako je to popísané v rezolúcii H1.

Šesť Pan-európskych kritérií trvalo udržateľného obhospodarovania lesov znie:

1. Zachovanie a primeraný rozvoj lesných zdrojov a príspevku k celosvetovému kolobehu uhlíka
2. Zachovanie zdravia a vitality lesných ekosystémov
3. Zachovanie a podpora produkčnej funkcie lesov (drevné aj nedrevné produkty)
4. Zachovanie, ochrana a primeraný rozvoj biologickej diverzity lesných ekosystémov
5. Zachovanie a primeraný rozvoj ochranných funkcií lesov (najmä vo vzťahu k pôde a vode)
6. Zachovanie ostatných sociálno-ekonomických funkcií a podmienok

Pan-európske prevádzkové smernice boli vypracované s cieľom ďalej podporiť trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v Európe formou akéhosi "rozmenenia" medzinárodných záväzkov "na drobné", až na úroveň hospodársko-úpravníckeho plánovania a lesnej prevádzky. Smernice predstavujú základný rámec doporučení a usmernení na ktoré je možné sa odvolať pri praktickom obhospodarovaní lesov. Ich používanie je založené na princípe dobrovoľnosti. Tieto smernice priamo vychádzajú z rezolúcií H1 a H2 a dodržiavajú štruktúru šiestich Pan-európskych kritérií, ktoré boli identifikované ako kľúčové princípy trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Kvôli prehľadnosti sú rozdelené na 2 časti a to "Smernice pre hospodársko-úpravnícke plánovanie" a "Smernice pre lesnú prevádzku". Zameriavajú sa na základné ekologické, ekonomické a sociálne požiadavky vyplývajúce s trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v rámci každého kritéria.

Pan-európske prevádzkové smernice boli navrhnuté pre aplikáciu na úrovni národných a/alebo regionálnych nástrojov a opatrení, pričom tieto plne rešpektujú. Nemôžu byť používané izolovane na stanovenie úrovne trvalej udržateľnosti v lesnom hospodárstve. Ich cieľom je identifikovať doplnkové kroky na prevádzkovej úrovni, ktoré ďalej prispievajú k trvalo udržateľnému charakteru lesného hospodárstva. Vymedzenie rámca trvalo udržateľného LH by malo odrážať národné, ekonomické, ekologické, sociálne a kultúrne podmienky, úroveň výskumu a tradičných znalostí, pričom musí rešpektovať legislatívu v oblasti lesníctva a ŽP, rozhodnutia o chránených územiach a iné všeobecné princípy, práve tak ako predpisy pre lesnú prevádzku ako sú napr. normy používané v lesnom hospodárstve v tej ktorej krajine.

Efektívne zavádzanie týchto smerníc do praxe okrem iného v sebe zahŕňa aj uznanie postavenia a práv vlastníkov lesov. Okrem toho si zavádzanie princípov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov do praxe vyžaduje nepretržitý rozvoj a ďalšie vzdelávanie odborných lesných hospodárov, vlastníkov lesov a pracovníkov lesného hospodárstva, ktorí tieto prevádzkové smernice môžu využiť ako materiál, o ktorý sa pri obhospodarovaní môžu oprieť a odvolať.

2. Potenciálne využitie Pan-európskych prevádzkových smerníc

Vo všeobecnosti možno povedať, že Pan-európske prevádzkové smernice boli navrhnuté pre používanie na sub-národnej, praktickej úrovni. Pri ich akomkoľvek použití by ich obsah mal byť prispôbosený špecifickým miestnym, ekonomickým, ekologickým, sociálnym a kultúrnym podmienkam, ako aj príslušným už existujúcim systémom lesného hospodárstva a administratívy; účasť všetkých zainteresovaných strán na tomto procese by mala byť podporovaná. Z tohto dôvodu nemusia byť všetky smernice nevyhnutne záväzné pre všetky úrovne hospodárenia, typy lesa alebo kategórie vlastníctva.

Vzájme uľahčenie zavádzania týchto dobrovoľných smerníc do praxe a pre vytvorenie a udržanie zdravej rovnováhy záujmov vrátane zdravej ekonomickej základne pre lesníctvo môže byť potrebná propagácia a neustranná podpora týchto princípov zo strany vlády, spoločnosti a ostatných "užívateľov" prínosov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

Pan-európske prevádzkové smernice sú potenciálne určené najmä pre:

- **Vlastníkov lesov a lesných hospodárov**

Tieto smernice môžu pomôcť lesným hospodárom a vlastníkom lesa pri plánovaní a zavádzaní zdokonalených postupov a metód trvalo udržateľného obhospodarovania lesov do praxe. Vlastníci lesov, lesní hospodári, zamestnanci, dodávatelia a ďalší ich môžu využiť na zlepšenie komunikácie a verejnej informovanosti vo vzťahu k rozvíjajúcej sa koncepcii trvalo udržateľného obhospodarovania lesov ak požadovaným zásahom na prevádzkovej úrovni.

- **Sub-národné organizácie**

Sub-národné organizácie (regionálne alebo miestne) môžu využívať tieto smernice ako referenčný materiál v procese informovanosti a počas ich poradenskej činnosti zameranej na vlastníkov lesov a lesných hospodárov. Ďalej je ich možné využiť pri plánovaní postupov a/alebo pri dohľade nad ich zavádzaním do praxe. V tomto prípade sa môže jednať o organizácie na úrovni napr. sub-národných lesníckych správnych úradov, združenia vlastníkov lesov alebo združenia lesných hospodárov.

- **Zákonodarná a výkonná štátna moc**

Tieto smernice môžu byť využité ako medzinárodne schválený rámec pre praktický výkon správy lesného hospodárstva slúžiaci na transformáciu medzinárodných záväzkov v tejto oblasti (UNCED Forest Principles a Helsinské rezolúcie) do praxe. Môžu slúžiť ako referenčný materiál pri príprave zásad praktického výkonu obhospodarovania lesov a zásad hospodársko-úpravnického plánovania.

- **Medzinárodný dialóg o lesoch**

Tieto smernice predstavujú akúsi európsku referenčnú bázu pre celosvetový dialóg o lesoch. Ako nástroj založený na konsenze v rámci Pan-európskeho procesu môžu prispieť k zjednoteniu

názorov v otázkach týkajúcich sa trvalo udržateľného obhospodarovania celej škály rôznych typov lesa vylíšených v celosvetovom merítku.

- **Komunikačné nástroje asystémy certifikácie**

Tieto smernice môžu slúžiť ako nástroj pre zlepšenie komunikácie avšeobecného povedomia verejnosti o trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesov. Aj keď systémy certifikácie a iné systémy alebo programy hodnotenia kvality ako také zostanú nezávislé od Pan-európskeho procesu asú pre zainteresované strany dobrovoľné, tieto smernice môžu slúžiť ako referenčný (podporný) materiál pri príprave štandardov týchto systémov.

3. PEOLG - Pan-európske prevádzkové smernice pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov

Základné kritériá trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch sú:

Kritérium 1: Zachovanie a primeraný rozvoj lesných zdrojov a ich príspevku do globálneho kolobehu uhlíka

1.1 Pokyny pre hospodársko-úpravnícke plánovanie

- a. Hospodársko-úpravnícke plánovanie by malo smerovať k udržaniu alebo zvyšovaniu existujúcej rozlohy lesov a ostatných zalesnených oblastí a zvyšovať ekonomické, ekologické, kultúrne a sociálne hodnoty lesných zdrojov vrátane pôdneho prostredia a príslušných vodných zdrojov. Tento cieľ by mal byť zabezpečený s plným využívaním už existujúcich podporných mechanizmov ako sú územné plány rozvoja a nástroje ochrany prírody.
- b. Mapovanie a inventarizácia lesných zdrojov by mali byť na adekvátnej úrovni vzhľadom na miestne a národné podmienky a mali by pokrývať celú škálu problematiky rozpracovanú v tomto dokumente.
- c. Lesy by mali byť obhospodarované podľa pravidelne obnovovaných hospodárskych plánov alebo im podobných dokumentov ktoré by boli vhodne prispôbené veľkosti a spôsobu využívania jednotlivých lesných území. Tieto plány by mali byť v súlade s platnou národnou legislatívou a existujúcimi územnými plánmi rozvoja a mali by v dostatočnej miere pokrývať lesné zdroje.
- d. Mal by existovať pravidelný monitoring lesných zdrojov a pravidelné hodnotenie úrovne obhospodarovania lesov ktorých výsledky by sa mali premietnuť naspäť do plánovacieho procesu.

1.2 Pokyny pre praktický výkon obhospodarovania lesov / lesnú prevádzku

- a. Postupy obhospodarovania lesov by mali zabezpečiť zachovanie existujúcej kvality a objemu / kvantity lesných zdrojov zo strednodobého a dlhodobého hľadiska a to pomocou vyváženého pomeru medzi objemom ťažby a prírastkom a pomocou metód / technológií minimalizujúcich negatívne dopady (priame aj nepriame) na lesy, pôdu a vodné zdroje.

- b. Vhodné pestovné opatrenia by mali smerovať k zachovaniu, prípadne zvýšeniu existujúcej zásoby lesných porastov a to na úroveň ktorá je žiadúca s ohľadom na ekonomické, ekologické a sociálne funkcie lesov.
- c. So zalesňovaním spustených poľnohospodárskych pozemkov a iných bezlesých plôch by sa malo uvažovať kedykoľvek takýto krok môže prispieť k zvýšeniu ekonomických, ekologických, sociálnych a/alebo kultúrnych hodnôt lesov.

Kritérium 2: Zachovanie zdravia a vitality lesných ekosystémov

2.1 Pokyny pre hospodársko-úpravnicke plánovanie

- a. Hospodársko-úpravnicke plánovanie by malo viesť k zachovaniu a zlepšovaniu zdravotného stavu a vitality lesných ekosystémov a k "rehabilitácii"/ zlepšovaniu stavu degradovaných lesných ekosystémov pomocou vhodne zvolených pestovných opatrení kedykoľvek je to možné.
- b. Zdravotný stav a vitalita lesných porastov by mali byť periodicky monitorované, monitoring by sa mal týkať najmä kľúčových biotických a abiotických škodlivých činiteľov ktoré majú potenciál negatívne ovplyvniť zdravotný stav a vitalitu lesných ekosystémov ako sú napr. škodcovia, choroby, nadmerná pastva, prezverenie, oheň, ďalej poškodenia spôsobené klimatickými faktormi, znečistením ovzdušia alebo nevhodnými hospodárskymi zásahmi.
- c. Lesné hospodárske plány alebo iné im podobné dokumenty by mali špecifikovať spôsoby a prostriedky na obmedzenie nebezpečenstva / rizika degradácie alebo poškodenia lesných ekosystémov. Lesnícke plánovanie by malo v čo najväčšej miere využívať nástroje lesníckej politiky podporujúce tieto snahy a aktivity.

2.2 Pokyny pre praktický výkon obhospodarovania lesov

- a. Postupy obhospodarovania lesov by mali na zabezpečenie zachovania a zlepšenia zdravotného stavu a vitality lesov v čo najväčšej miere využívať prirodzené štruktúry a procesy ako aj preventívne biologické opatrenia, ak tieto sú v danej situácii ekonomicky únosné. Adekvátne pozornosť by sa mala venovať genetickej, druhovej a štruktúrálnej diverzite lesov s cieľom zlepšiť a/alebo zachovať existujúcu úroveň za účelom zvýšenia stability, vitality a odolnostného potenciálu lesov s ohľadom na nepriaznivé vplyvy znečistenia životného prostredia a posilnenie prirodzených regulačných mechanizmov.
- b. Mali by byť používané také postupy obhospodarovania lesov, ktoré sú v daných podmienkach najvhodnejšie. Pri obnove a zalesňovaní nelesných plôch je napr. žiadúce používať dreviny a proveniencie vhodné pre dané stanovištné podmienky. Pri výchovných a ťažbových zásahoch ako aj pri približovaní a doprave dreva je žiadúce využívať metódy s minimálnym dopadom na okolité stromy a pôdu. Jednoznačne sa pri realizácii technických operácií v lesoch treba vyhnúť znečisťovaniu pôd ropnými produktmi a vytváraniu nelegálnych skládok odpadu na lesných pozemkoch.
- c. Pesticídy a herbicídy by sa mali používať len v obmedzenej miere, ak je to možné je potrebné ich v plnom rozsahu nahradiť pestovnými a inými opatreniami biologickej povahy.

- d. Hnojivá by mali byť používané len v obmedzenej miere a odôvodnených prípadoch berúc pritom do úvahy ich dopad na jednotlivé zložky životného prostredia.

Kritérium 3: Zachovanie a podpora produkčnej funkcie lesov (drevné aj nedrevné produkty)

3.1 Pokyny pre hospodársko-úpravnícke plánovanie

- a. Cieľom hospodársko-úpravníckeho plánovania by malo byť zabezpečenie schopnosti lesov produkovať celú škálu nielen drevných ale aj nedrevných lesných produktov a služieb a to na trvalo udržateľnej báze.
- b. Cieľom hospodársko-úpravníckeho plánovania by malo byť dosiahnutie prijateľných ekonomických výkonov zohľadňujúc možnosti týkajúce sa existencie nových trhov a ekonomických aktivít v prepojení na všetky relevantné tovary a úžitky/služby poskytované lesmi.
- c. LHP alebo ich ekvivalenty by mali v rámci obhospodarovaného lesného celku brať do úvahy všetky existujúce spôsoby využívania lesov a funkcie lesov špecifikované v danom celku. Hospodársko-úpravnícke plánovanie by malo využívať tie nástroje lesníckej politiky, ktorých úlohou je podporiť produkciu nielen tovarov a úžitkov/služieb ktoré sú predmetom obchodovania ale aj ostatných tovarov a úžitkov/služieb z lesa.

3.2 Pokyny pre praktický výkon obhospodarovania lesov / lesnú prevádzku

- a. Lesy by mali byť obhospodarované spôsobom, ktorý zaručí zachovanie a zlepšovanie kvality lesných zdrojov a ktorý z dlhodobého hľadiska vytvorí priestor pre diverzifikáciu tovarov a úžitkov/služieb pochádzajúcich z lesov.
- b. Obnovné, výchovné a ťažbové zásahy (operácie) by mali byť vykonávané načas/ mali by byť vhodne načasované a spôsobom ktorý nespôsobí zníženie produkčnej schopnosti (kapacity) stanovišťa; jedná sa napríklad o minimalizáciu škôd na okolitých ponechaných porastoch a stromoch ako aj škody spôsobené na pôdnom prostredí. Mali by sa používať len vhodné spôsoby hospodárenia.
- c. Objem ťažby drevných a nedrevných lesných produktov by nemal prekročiť úroveň, ktorá je z dlhodobého hľadiska považovaná za trvalo udržateľnú. Vytážené lesné produkty by mali byť využívané optimálnym spôsobom pričom je potrebné brať ohľad na tzv. "odčerpávanie živín" z ekosystému ako celku.
- d. Rozvoj primeranej infraštruktúry (cesty, približovacie linky, mosty, atď.) by mal byť plánovitý, jednotlivé stavby by mali byť budované a udržiavané s cieľom zabezpečiť efektívnu prepravu tovarov a služieb pri súčasnom minimálnom negatívnom dopade na jednotlivé zložky životného prostredia.

Kritérium 4: Zachovanie, ochrana a primeraný rozvoj biologickej diverzity lesných ekosystémov

4.1. Pokyny pre hospodársko-úpravnícke plánovanie

- a. Cieľom hospodársko-úpravnickeho plánovania by malo byť zachovanie, ochrana a zvýšenie biodiverzity na ekosystémovej, druhovej a genetickej úrovni a v primeranej miere aj na úrovni krajiny ako celku kedykoľvek je to žiadúce.
- b. Hospodársko-úpravnicke plánovanie, terestrické inventarizácie ako aj mapovanie lesných zdrojov by mali zahrňovať ekologicky významné lesné biotopy. Zohľadňovať by sa mal výskyt chránených, zriedkavých, senzitivných alebo reprezentatívnych lesných ekosystémov ako sú napr. brehové a mokradné biotopy, oblasti s výskytom endemických druhov, stanovištia ohrozených druhov, tak ako sú definované v medzinárodne uznávaných zoznamoch chránených biotopov, druhov fauny a flóry, atď. Obdobne by sa pri plánovaní mali brať do úvahy ohrozené alebo chránené génové základne in situ.

4.2 Pokyny pre praktický výkon obhospodarovania lesov / lesnú prevádzku

- a. Prirodzená obnova by mala byť uprednostnená kedykoľvek táto dokáže zabezpečiť požadovanú kvantitu a kvalitu lesných zdrojov a za predpokladu, že proveniencia je pre dané stanovište primerane vhodná.
- b. Pri znovuzalesňovaní a zalesňovaní nelesných plôch by mali byť uprednostnené, kedykoľvek je to možné, pôvodné druhy drevín a ich miestne proveniencie ktoré sú vhodne adaptované na podmienky stanovišťa. Používať by sa mali len tie introdukované dreviny, ich proveniencie alebo variety, ktorých dopad na ekosystém a genetickú integritu pôvodných druhov a miestnych proveniencií bol posúdený a zhodnotený a ak tieto nepredstavujú žiadne alebo len obmedzené riziko pre pôvodné druhy drevín.
- c. Pri obhospodarovaní lesov by sa mal klásť dôraz, kedykoľvek je to vhodné a primerané, na podporu rôznorodosti horizontálnej ako aj vertikálnej štruktúry porastov (rôznoveké porasty). Takisto by sa mala podporovať aj diverzita druhová ako je tomu napr. u zmiešaných porastov.
- d. Tradičné hospodárske spôsoby, ktoré viedli k vytvoreniu cenných ekosystémov ako napr. výmladkové lesy, by mali byť v prípade ekonomickej výhodnosti na stanovištiach tomu primeraných podporované.
- e. Výchovné a ťažbové zásahy by mali byť vykonávané spôsobom, ktorý z dlhodobého hľadiska nenaruší integritu ekosystému. Kedykoľvek je to možné, mali by sa prijať praktické opatrenia na zlepšenie alebo aspoň zachovanie pôvodného rozsahu biologickej diverzity na danom celku.
- f. Rozvoj infraštruktúry by mal byť plánovitý a výstavba realizovaná s minimálnym dopadom na ekosystém ako celok a to najmä v prípade zriedkavých, senzitivných alebo reprezentatívnych ekosystémov a génových základní a pri súčasnom zohľadňovaní existencie ohrozených alebo iných kľúčových druhov - konkrétne najmä ich migračných ciest.
- g. Opatrenia vyvažujúce dopad existencie miestnych zvieracích populácií a pastvy na obnovu porastov, ich ďalší vývoj ako aj ich biodiverzitu by mali byť aplikované pri súčasnom zohľadňovaní hospodárskych cieľov.
- h. Stojace alebo ležiace mŕtve drevo, bŕtl'ávé stromy, staré háje a osobitné zriedkavé druhy drevín by mali byť ponechávané v takých množstvách a v takom rozmiestnení aby bolo možné zachovať existujúcu biologickú diverzitu pričom je potrebné brať do úvahy aj ich potenciálny dopad na zdravotný stav a stabilitu lesov a okolitých ekosystémov.

- i. Špeciálne kľúčové biotopy situované v lesoch ako sú napr. vodné zdroje, mokrade, skalné formácie a rokliny by mali byť chránené alebo v prípade potreby prinavrátené do pôvodného stavu ak došlo k ich poškodeniu v dôsledku realizácie lesníckych činností.

Kritérium 5: Zachovanie a primeraný rozvoj ochranných funkcií lesov (najmä pôdoochranej a vodoochranej)

5.1 Pokyny pre hospodársko-úpravnícke plánovanie

- a. Hospodársko-úpravnícke plánovanie by sa malo zamerať na zachovanie a podporu ochranných funkcií lesov, menovite na ich úlohu pri ochrane infraštruktúry, ochrane pôd pred eróziou, ochrane vodných zdrojov, ochrane pred povodňami a lavínami a to vzhľadom na ich celospoločenský význam.
- b. Plochy plniace špecifické a uznané celospoločenské ochranné funkcie by mali byť evidované a zmapované a lesné hospodárske plány alebo ich ekvivalenty by mali v plnej miere tieto plochy zohľadňovať.

5.2 Pokyny pre praktický výkon obhospodarovania lesov / lesnú prevádzku

- a. Osobitná pozornosť by sa mala venovať pestovným opatreniam na zraniteľných pôdach a plochách náchylných na eróziu ako aj na plochách kde môžu pestovné opatrenia spôsobovať nadmerný erózný splach pôdy do vodných tokov. Nevhodné metódy ako napr. hĺbková orba alebo používanie nevhodných mechanizačných prostriedkov by mali byť z daných oblastí vylúčené. V platnosti by mali byť osobitné opatrenia nasmerované na minimalizáciu tlaku zvieracích populácií na lesy.
- b. Osobitná pozornosť by sa mala venovať hospodárskym opatreniam v lesoch s vodoochrannou funkciou, aby nedochádzalo k negatívnemu ovplyvňovaniu kvality a kvantity vodných zdrojov. Nevhodné používanie chemikálií a iných škodlivých látok alebo používanie nevhodných pestovných opatrení ovplyvňujúcich negatívnym spôsobom kvalitu vody by malo byť eliminované.
- c. Výstavba ciest, mostov a ostatnej infraštruktúry by mala byť uskutočňovaná spôsobom, ktorý minimalizuje obnaženie pôdy, erózný splach pôdy do vodných tokov a ktorý zabezpečuje ochranu prirodzenej funkcie a stavu vodných tokov. Na cestách by mali byť vybudované a náležite udržiavané adekvátne odvodňovacie zariadenia.

Kritérium 6: Zachovanie ostatných sociálno-ekonomických funkcií a podmienok

6.1 Pokyny pre hospodársko-úpravnícke plánovanie

- a. Cieľom hospodársko-úpravníckeho plánovania by malo byť rešpektovanie celej škály rôznorodých funkcií lesov a ich prínosov pre spoločnosť; ďalej by mal byť patričný ohľad braný na význam lesného hospodárstva pre rozvoj vidieckych oblastí s dôrazom na vytváranie nových pracovných príležitostí vyplývajúcich s uplatňovaním socio-ekonomických funkcií lesov.
- b. Vlastnícke práva a práva súvisiace s užívaním lesov by mali byť jasne definované, zdokumentované a na danom území všeobecne rešpektované. Podobným spôsobom by

- mali byť vyjasnené, všeobecne uznávané a rešpektované právne, zvykové a tradičné nároky spojené s vlastníctvom a užívaním lesných pozemkov.
- c. Verejnosť by za účelom rekreácie mala mať do lesov zabezpečený primeraný prístup, samozrejme pri patričnom rešpektovaní vlastníckych práv a práv ostatných spoluobčanov, ako aj pri zohľadňovaní vplyvu rekreácie na lesné zdroje a ekosystémy a miery významnosti rekreačnej funkcie v porovnaní s ostatnými funkciami lesov v danej oblasti.
  - d. Miesta osobitného historického, kultúrneho alebo duchovného významu by mali byť chránené alebo obhospodarované s ohľadom na ich významnosť.
  - e. Odborní lesní hospodári, dodávatelia služieb, zamestnanci ako aj vlastníci lesov by mali mať dostatočným prístup k informáciám týkajúcim sa trvalo udržateľného obhospodarovania lesov; snahy o kontinuálne vzdelávanie v tejto oblasti by sa mali podporovať.

6.2 Pokyny pre praktický výkon obhospodarovania lesov / lesnú prevádzku

- a. Pri obhospodarovaní lesov by mali byť v čo najväčšej miere využité praktické skúsenosti a zručnosti miestnych lesníkov, komunít, vlastníkov lesov, atď.
- b. Pracovné podmienky v lese by mali byť bezpečné, mali by byť zabezpečené školenia a preverky OBP.
- c. Pri obhospodarovaní lesov by mali byť zohľadňované všetky existujúce socio-ekonomické funkcie lesov, najmä funkcia rekreačná; je potrebné brať do úvahy aj estetické hodnoty lesov a podporovať výskyt vzhľadovo atraktívnych stromov, hájov a ostatných prvkov zvyšujúcich estetickú hodnotu ako sú rôzne farebné kombinácie, dekoratívne kvety a plody. Všetky opatrenia by však mali byť realizované takým spôsobom, aby ich realizáciou nedošlo k vážnym negatívnym dopadom na lesné zdroje a lesné pozemky.